

פרטי ל.מ.ט. 7/ג

מישיבת ועדת החינוך שהתקיימה ביום ג'
סיון שבט תש"א (23.1.1951) בשעה 11.15.

חברי הועדה:

נוכחים:

- ט. פרטיץ-היו"ר
- פ. אילנית
- א. אלטליח
- ע. אסף
- י. גורי
- ב. צ. דינבורג
- ע. ז' בוטינסקי
- ד. נצר
- א. ציזלינג
- א. רוזיאל-נאור
- א. הכרמלי
- ד. כנן

מזמנים:

דד. בן-יהודה - מנהל משרד החינוך

- י. סמילנסקי
- ד. צ. פנקס.

חסרים:

- א. סאלתות ותשובות.
- ב. סיכום הדיון וטאלת החינוך כמעבורות.

סדר-היום:

ועדת החינוך
23.1.1951

ג/מ/ט

פוחתת את הישיבה

היו"ר ע. פרטיץ:

באחת מישיבות הועדה המבטח הממשלה
 המני מחקער עם ועדת הכנסת, כדס לאכטיח את ה פעם ועדת החינוך על
 החינוך לפני הנסחו לועדת הכנסת. מטעמה זו הובאה על ידי רוב הועדה,
 צעל ועדת הכנסת להחליט על תפקידה של ועדה פרלמנטרית בענין קביעת
 התקציב, פניתי ליושב ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת הררי, והוא
 הודיע לי שקיימת ועדת מענה מיוחדת המטפלת בענייני אלה. יושב ראש
 ועדה זו הוא חבר הכנסת בר-רב-האי ועליו לקבל החלטה בקשר לכל
 הענין. שניהם ביטאו פני אפנה אליהם בכתב. אולם חבר הכנסת הררי,
 טוען כי העבוד את הענין לחבר הכנסת בר-רב-האי, וזה טוען שהוא אינו
 יכול לפעול טרום לועדת הכנסת קיבלה החלטה מסוימת בענין זה. חבר
 הכנסת הררי אמר, כי הוא אינו יכול לקבל החלטה בענין זה טרום שזה
 שייך לוועדת המענה, לכן אבקש את חברי ועדת החינוך, שהם חברים ועדת
 הכנסת לטפל בענין זה.

מקציב

אני מבקש את העתק הסכתב.

א. ציולינג:

י. גורי:
 בני רוצה להבהיר לי את הדבר: שר המוצר
 טביע תקציב למעלה, אחרי הקריאה
 הראשונה הוא עובר לוועדת הכספיים. כל המדינה בטרם יתם מביטום את
 התקציב עליהם להוועץ עם הועדות שלהם; מבחינה קונסטטוציונית אין
 הדבר טענה, כי זה יכול להיעשות בתוך הסדר פנימי.

א. ציולינג:
 אין הער צריך להיוועץ בוועדת החינוך,
 והוא חייב להיוועץ בוועדת החינוך.
 לטעמי, אין זו דרך טובה לדמי על התקציב במה שהוא מונח על שולחן
 הכנסת, דבר זה מסודר לעצות. אולם ועדת הכספיים דעה בתקציב גם לפני
 הקריאה הראשונה, אך דיון זה אינו רשמי. צעל הוועד התקציב נמצא כבר
 בוועדת הכספיים, וזהו הזמן המתאי לטפל בתקציב על ידי הוועדות המנסות
 הטובים, הן בצורה פורמלית והן בצורה בלתי פורמלית.

היו"ר ע. פרטיץ:
 בדמה לי, כי גולנו תועים בדרך.
 למועצת החינוך אין כל מעמד פרלמנטרי,
 אנו עצמנו קבענו את מועצת החינוך; לוועדת המדינה האיבוריים אין
 מועצת הבריאות וכו'. מטכיות הועדות הן לטפל בכל העניינים הנוגעים
 לוועדות. אשר לענין התקציב - מטעמה זו התעוררה לה רק בוועדת החינוך,
 אלא בכל הועדות, הן תוהדות על כך שהינתן להן המספרות להספיע על
 ענייני התקציב. כמובן שהמטעמה הועברה לוועדת הכנסת וזו נתבקשה לקבוע
 את עמדתה. מועצת החינוך מחובתה ליעץ לשר החינוך לפני שהוא מביט את
 התקציב לכנסת. מטעמה זו התעוררה על ידי חברי ועדת החינוך שאינם חברים
 בוועדת החינוך, ולכל אחד מהם יש את ליטור בעניינים האלה. מטעמה זו
 הובעה על ידי חברי הועדה הרוצים להתקציב יוגס לשולחן זה, כדי לקבוע
 עטדה מיוחדת לגבי התקציב, וועדת החינוך תוכל להספיע עליו, ולא
 להשאיר זאת רק בידי ועדת הכספיים.

י. גורי:
 לא הייתי רוצה שאנו כוועדת החינוך,
 נפנה לשר החינוך במסדר, מאחר שאנו
 יורעים ששר החינוך מכין עתה תקציב, אנו מבקשים מינו ללמוע את חנות
 מעתנו. הרי ישנה מטכות כזאת, אין מנו זקוקים להחלטת ועדת הכנסת,
 ואם אין לנו מטכות זו, אין טעם לנבוע הנתבע שר החינוך שיענה
 לתביעתנו ויביא את הצעת התקציב בפנינו. מהי הכוונה?

ועדת החינוך
23.1.51

מב/מא

היו"ר ע. פרסיץ:

בתקבון הועדות גאמר בפירוש שהן יכולות לדון בכל ענין הנוגע לענייניה. על כן יכולות הועדות לבקש מן המר לאפשר לוועדה לעיין בתקציב בטרם שהיא מגישה אותו. בשאלה זו פנו כל הועדות לוועדת הכנסת שבתקש את ועדת הפירושים לחוות את דעתה בענין זה. יש רק לבקש את ועדת הכנסת שתחדל מן המחקק והקבל החלטה ברורה בקשר לכך. אני בטוחה זה מטלאת אך ורק את משאלתכם.

בזמנו קבלה הכנסת החלטה להרכיב ועדה שותפת לוועדת הכספים ולוועדת החינוך בענין מט השעוועיה, ולצרף לוועדה זו גם את ועדת הסרומים. מטעה לדובר בעניני צדקה. אמטול פנה אלי חבר הכנסת פנקס ואמר לי שהם חחרו ב-5 חבריה, וגם עלינו לבחור ב-5 חבריה, הוא גם יפנה לוועדת הסרומים הצ'בוריים והם יצדקו יבחרו ב-5 חבריה. חברי ועדת הכספים בוועדה שותפת זו הם פנקס, ורהפטיג, רוקח, בדר, נפתלי. חברת הכנסת נצר הציעה לבחור מצדנו את חמטת חברות הועדה שהן מייצגות את כל הזרמים כלומר את חברות הכנסת: אילנית, נצר, רוזיאל-גאור, כגן, פרסיץ.

א. צ'זלינג:

הייתי מבקש שהיו"ר להעיר את תשומת לבו אל חבר הכנסת פנקס כי כאשר טרכיבים ועדה שותפת, נדמה לי, כי יש להרכיב אותה בהתאם לפתח המקובל, שאם לא כן עתיד להיות ההרכב הפרלמנטרי סקרי, ואז יצא צירוף כוחות לא מדוייק. כאשר טרכיבים ועדה שותפת בת 15 חבריה יש לדעת לפי איזה קנה מידה הורכבה הועדה?

היו"ר ע. פרסיץ:

נדמה לי, שההרכב הוא גמדר פטום שבודאי יבוא שיווי מטקל מצד המרד החינוך להם, כי לפי טעה, איננו מציעים להם המפתח שלפיו הורכבה הועדה.

י. גורני:

אינני מתנגד להרכב אינני זה, אבל יש לדעת לפי איזה מפתח טרכיבים ועדה זו.

א. ז'בוטינסקי:

מה בקשר לוועדת הניר שאנו צריכים להיות מיוצגים בה.

היו"ר ע. פרסיץ:

הרכב ועדה זו הוא בהתאם להרכב הפרלמנטרי. חברי הכנסת: ארם ורהפטיג ואנוכי. קבענו, כי בוועדת הניר יהיה ההרכב, בהתאם להרכב הפרלמנטרי ופנינו לסיעות השונות להציע את נציגיהן. ועדה זו טורכבת מ-7 חבריה, מרי הועדה סועדת המלכלה הם: לנדאו ופרדר. מטיעת מפלגת פועלי ארץ ישראל צריכים להיות שני חבריה, ומימר הטיעות אחד טכל טיעה, טיש לה לכל הפחות 5 חבריה. שאמנו מטתפיים בוועדה זו חברי הכנסת גורי ואנוכי.

ד"ר גו-יהודה:

אני רוצה להשיב על שאלתה שנשאלה בקשר מנהל מרד החינוך לבית היתומים דיסקין. אני כבר פעם סטרתי דין וחשבון, והחבריה יודעים את כל הפרטה עם הגבאים והנהלת המוטד. בזמנו סטרתי לכם שחבר הגבאים לא רצה לשתף פעולה איתנו, כלומר עם ועדת הביצוע, ולבצע את המסקנות - והתפטרו. אשרי זמן מה קבלנו סכתב מהרב פרוד שהודיע, כי למען בית המפר הוא טוכן להשאיר בהנהלת המוטד. אולם שנית קבלנו הודעה, כי הרב פרוד מתפטר ואין להודעה הקודמת כל תוקף. וחבר הגבאים מונה לפני כן לשם ביצוע המסקנות, אף הוא התפטר. אז מינינו מצדנו טעין קומיסר אחד בטם

מב/א

ועדת החינוך
23.1.1951

ד"ר בן-יונה:
מנהל סניף החינוך

אביגדור אנדה, והו' קבל את התפקיד העדמיניסטרטיבי-כספי לפקח
מפעלו. אולם המלה החינוכית במורה פתחה בסוסד זה. מינינו
מצדנו דרו דתי שמתחיל לפעול מבלי להיקרא באופן רשמי "פקח".

אולם עתה, נתקלנו בקושי חדש והפעם
קו'י כספטי, כי היועץ הכספי אשר לנו מפעולתנו מיננה חוקית, ואין
ועדת הביצוע לכולה לפעול בלי התחשבות חבר הגבאים של הסוסד כי
זה בהתאם לפקודת החינוך מסנת 1933. המורה לפנינו רק דרך אחת
לוגיש תביעה לבית המספט ולמורה אפוסטרופסות מטעם המסלה להם
יטתפו פעולה. מיד הצענו שלה נעזר: סר אנדה, ד"ר גולדשמיט
ועורך דין לבנון. התביעה של סר הרמן כהן התבטטה על הניסוק, כי
חלק מן הגבאים התפטר והם כולם למעלה גיל 80 שנה, ואינם מסוגלים
לעבוד, אודיש שהם מסתייכים, אפילו, לחוג הימן העובדיה סניף התנגדות
לכנסלת ישראל סכיון שאינם רוצים בשינוף פעולה, הלה הם "נסורי קרתא" -
והסוסד נסאר ללא השגחה. לאחר שסטעו חבר הגבאים את הדבר הודיעו,
כי הם אינם מתפטרים, כדי שיוכלו לנהל את המספט נגדנו, וסינו אני
עורכי-דין הפועלים בספט. אנו קבלנו סכתב מאת הרב פרוש המודיע
כי הם חזרו במ התפטרותם. כאר הם הופיעו במסדרו של היועץ הכספטי
הביאו אתם את בני העורכי-דין, וכל זה כדי שאנו לא נמנה אפוסטרופסות.
היועץ המספטי שלנו יעץ לנו לבל נלך בדרך המספטית. על כן הצענו להיפגש אתם
ייררו לראות אם ימנה אפטרות לגסור את המספט בדרך של לום.

התקיימה פגישה במסדרו של סר הרמן
כהן, הם באו בלוויית סר פדנק והתברר לנו, כי יש ויכוח על שני סוגי
הצעות: עקרונות וצדדיות. ההצעות העקרונות הן: א. התעוררה סחדט
בעית שפת ההוראה בסוסד. הם טוענים כי בצנזרתו של דיטקין כתוב
שפת ההוראה תהיה המפה הסדוברת בפני היטוב הימן גירושלים, כסובן
שזו המפה המידית. אם שינוי במצאנות תסתנה גם שפת ההוראה, כיום
רוב התלמידים הם ספרדיים ולכן המפה הנלמדת היא עברית. אולם בנקודה
זו החליטה המססלה, כי שפת ההוראה צריכה להיות עברית. אולם,
הנהלת הסוסד אינה מתחייבת להמשיך וללמד עברית. אנו הודיענו להם
כי החלטתנו בחושה בלסח זה ולא נותר על שפת ההוראה.

ב. השתייכות הסוסד לזאט סטויים,
הם אסרו כי לא קיים בישוב הימן הבחנה סגורנת לגבי הזרמים.

ג. הפיקוח מטעם מבף החינוך - הם
מתנגדים לפיקוח זה.

ד. אנו רצינו להקים בית ספר מקצועי
בסוסד והצענו שחדרי המלאכה יהפכו לבית ספר מקצועי מסודר.

ההצעה הצדדיות הן: א. אנו
הצענו, כי יש להקים בבית הספר מועדון ולהתקין שם רדיו - לכך
הם מתנגדים בכל תוקף סתוך חלט שיהיה בזה טעום וילול שבת.

ב. כן הם מתנגדים למשחקי ספרוט
והתעמלות.

ג. הצענו ללמד הנדסה ומלגברה
בכיתות המסך וכן הוראת שפה זרה. אולם כתוב בצוואה כי שפה
זרה לא תיטמע בכתלי הסוסד.

המועד לסתן התשובות נקבע ליום
י"ד שבט. הם באו בלוויית עורך הדין שלהם והודיעו כי הם
סטויים;

ד"ר בן-יהודה-מנהל משרד החינוך:

א. כי המוסד יהיה בלתי זרמי. ב. לפיקוח מטעם אגף החינוך.
ג. להקמת בית-אָר טקצועי במוסד. הם בקשו שהות להתייעצות נוספת בקשר
לשפת ההוראה.

הוקמה ועדה לעיבוד תכנית הלימודים
ובה מיוצגים נציגי המוסד ונציגי אגף החינוך שיבררו את תכנית הלימודים
ואת ענין הוראת טפורט הנדסה ואלגברה. אשר לשפת ההוראה - הודענו
להם, כי על זה אנו לא נוותר וכי אם לא יסכימו לדרישותנו, בהיה נאלצים
להגיש נגדם תביעה טשפטית. יש לציין, כי בינתיים חלו שיפורים
רבים בתנאים ההגיוניים והטכניים של המוסד. בערך ביקור בהשתתפות
מר הרמן כהן שהביא עמו רופא, ועלי לומר כי הכל ציינו שמצב הנקיון
שופר; חל שיפור ניכר באורה החיצונית של המוסד. כמו כן סיידו את
הקירות מצב הרהיטים אף הוא שופר. כלם, פה-אחד, ציינו את השיפורים
הרבים שחלו, לפי שעה אין לנו כל ידיעות נוספות.

לשאלת חברת הכנסת פרסיץ בקשר לבית-

ספר "עומר" הנמצא עתה בידי ד"ר ריגר - תשובתי היא, כי בשנת
תש"ט בחודש אב העמיד שר החינוך, מר שזר, לרשותה של מחלקת התרבות
של האוניברסיטה לשיכונן של בית-הספר לדוגמה. דמה לי כי בבנין זה
יש חדר אחד שהוא משרד. בית-הספר הנמצא בבנין זה נקרא בשם "בית-
הילד" והוא בית הספר לדוגמה של מחלקת החינוך שליד האוניברסיטה.

כן בשאלתי על-ידי חברת הכנסת פרסיץ

בקשר ליציאתם של נערים ונערות לחוץ-לארץ - לפי ההוראות שקבלנו
סודרו הדברים כך: כל בחור ובחורה הרוצים לצאת לחוץ-לארץ לשם המסכת
לימודים צריכים לפנות בדאש ובראשונה, למשרד החינוך ולהביא אתם
תעודות: א. תעודה שהתקבלו באחת האוניברסיטאות בחוץ-לארץ. ב. תעודה
המעידה שבמרו את שרותם בצבא, או שהם פטורים משרות צבאי. כאשר
אנו מקבלים שתי תעודות אלה אנו ממליצים, אולם הנערים והנערות
בפני משרד העליה, ובפני המחלקת למתן מנ, זר, כדי שיוכלו לקבל
את הדיביזים הדרושים. אנו נותנים את המלצתנו לאותם הנערים והנערות
שהמקצוע שהם רוצים ללמוד, אינו נלמד בארץ, ואם אותו מקצוע נלמד
בארץ - הרי יורדת הבקשה מעל הפרק. כן אנו בודקים אם אותו מקצוע
שהם רוצים ללמוד הוא חיוני למטק המדינה, ואם המקצוע אינו חיוני,
אין אנו ממליצים על יציאתו של אותו נער מן הארץ. מה הם המקצועות
החיוניים? יש לנו רשימה ארוכה של מקצועות חיוניים, וכאשר עולה
וצצה שאלה חדשה אנו מתיעצים במשרדים הטלאימים ושואלים אם המקצועות
הללו חיוניים לגביהם, כי החיוניות משתנה מדי פעם בפעם. נער או
נערה הרוצים לצאת לחוץ-לארץ צריכים לעבור את הפרוצדורה של 4 משרדים:
משרד העליה, משרד האוצר, משרד הבטחון ומשרד החינוך. ברור, כי
ישנם קשיים רבים בקבלת הנעירות, ודבר זה גורם לסיבוכים רבים.
אולם, אנו במשרדנו משתדלים לסדר את הדבר במהירות האפשרית ואם
ישנם ליקויים - אני מוכן לתקן, שהסידורים ייעשו בדרך הקצרה ביותר.
הקושי הוא בעת, שמשרד העליה מאשר את כל הבקשות, כמעט ללא כל
ביקורת. ומשרד האוצר לא תמיד מאשר את הבקשות שאנו מעבירים להם;
למרות שאנו נזהרים מאוד לא לתת המלצות ביד רחבה. נדמה לי, כי
הסידורים ברורים למדי, אבל אם יש צורך בכך, אני מוכן לפרסם בעתות
את תקנות משרד החינוך בקשר לבקשות היציאה לחוץ-לארץ, איננו
יכולים לעשות זאת לגבי משרדים אחרים.

פ. אילנית:

רציתי לדעת אם הסעיף העומד בסדר-
היום של הועדה הקשור במוסד דיסקין -
בעינו עומד גם אחרי הערותיו של ד"ר בן-יהודה.

היו"ר ש. פרסיץ:

כן. סעיף זה נמצא בסדר-היום של
הועדה.

ב.צ. דינבורג:

אשר לבית-ספר "עומריה" - מאחר שיש
לי קצת שייכות לענין זה עלי לומר,
כי בית-הספר התיכון שוכן על-ידנו בסמינר עם התרחבות בית-הסדר
לסורים. שם ישנן כיתות מקבילות וקורס מזורז, ועל כן היה צורך
להעביר כיתות אחדות לבית-ספר זה. עתה אני שומע שיש דצון להוציא
את מחלקת החינוך מכנין זה ולא לתת לו אפשרות לעבוד שם. רציתי
לדעת באיזו מדה שומר משרד החינוך על החוזה הקיים? ברור שבית-
ספר זה צריך להיות בית-ספר נסיוני ולשם באים ללמוד תלמידי מחלקת
החינוך שלנו. לכן הייתי רוצה לדעת באיזו מדה לא יכבידו על בית-ספר?
שמעתי, כי היתה השתדלות מצד מישהו להעביר את בית-הספר מרשות מנותפת
זו של האוניברסיטה ומחלקת החינוך לרשותה של עיריית ירושלים.

ד"ר בן-יהודה:

בית-הספר נמצא כבר ברשותה של עיריית
ירושלים.

מנהל משרד החינוך

ב.צ. דינבורג:

אשר ליציאת הלומדים לחוץ-לארץ -
האם בידי משרד החינוך ישנו מספר
מדויק של הלומדים בחוץ-לארץ? האם יש תוכנון מסוים במתן הרשימות?
מסוים שיטתם אלפי תלמידים הלומדים בחוץ-לארץ ומוציאים דיביזים,
בשעה שאנו זקוקים לספר מקצועי ומדעי וקשה לנו להשיגו. אני עצמי
משיג בקושי רב את הספרים באמצעות ידידים רבים. אנו נמצאים במצוקה
איומה ויש לדאוג לענין זה.

אני חושב שמשרד החינוך צריך להקטין
את מספר הלומדים בחוץ-לארץ ולפקח עליהם אם אותם הנערים היוצאים את
הארץ לשם השכנת לימודיהם, לומדים באמת. היה דצון שאותם הלומדים
בחוץ-לארץ, יגישו דין-וחשבון אם למדו באוניברסיטה ללא עסקו שם
בענינים אחרים. לכן אני חוזר ואומר, כי יש לתכנן את ענין הלומדים
בחוץ-לארץ ולפקח עליהם שם, ובצורה זו נוכל גם לקבל ביתר קלות
את הצרכים המדעיים שלנו.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני מבקשת שלא נדון עתה במוסד
דיסקין, כי זו בעיה העומדת בסדר-

יומה של הועדה.

א. ציזלניב:

ד"ר בן-יהודה השתמש כאן במלים
"בחורים ובחורות, או נערים ונערות"
שגמרו את שרותם בצבא ונתקבלו באחת האוניברסיטאות בחוץ-לארץ יכולים
לצאת את הארץ. הייתי רוצה לדעת מה הדין לגבי סוג אחר של יגשים
שיש להם השכלה מטודרת, בעלי רמה תרבותית גבוהה ונוסעים לחוץ-לארץ
לצרכי השתלמות מטוימת לתקופה מכוונת, ולא תמיד דוקא כדי לגמור
אוניברסיטה, אלא נוסעים לצרכי השתלמות בלבד. הדבר נעשה בעיקר
בקיבוצים. מה הדין לגבי אנשים מסוג זה?

א. רוזנאל-נאור:

אשר למשתלמים בחוץ-לארץ - הייתי רוצה
לדעת איזה הם המקצועות שמשרד
החינוך מכנה אותם בשם "מקצועות חיתיים"? והאם חיוניות זו תקפה
יפה לגבי מקצועות האמנות? נערה אחת פנתה אלי וספרה לי שעמדה
בבחינה בשתיים ונתקבלה למוסד מטוימת שם וקבלה סטיפנדיה. נערה זו

א. רוזאל-נאור:

פורטת בפסנתר, ולא נתנו לה היתר יציאה. נדמה לי, כי נעדה שמקבלת
במוסד בחוץ-לארץ סטיפנדיה יש לתת לה היתר יציאה. על כן אייתי
רוצה לדעת מי קובע את הדברים האלה?

א. הכרמלי:

אני, כתושב ירושלים, מכיר את העניינים
בבית-ספר "עומריה", ועלי לציין
כי לא תצמח טובה מכך שהיחסים בין "בית-הילד" לבין המוסד הגבוה
לפדגוגיה של האוניברסיטה יהיו מתוחלים, דבר זה גורם לתקלות מדוברות.
העניינים יבעים מאוד במוסד זה. זה מושך ואומר כלה שלי, וזה מושך
ואומר כולה שלי, לכן הייתי מבקש את מנהל אגף החינוך לקבוע את
התנאים.

חבר הכנסת דינגורג, בית-הספר "בית-
הילד" קרוב לשכונת "יטין-משה". מדוע פסולים ילדי שכונה זו ואינם
יכולים ללמוד בבית-ספר זה? וכאשר מורה רוצה לקבל תלמיד לבית-ספר
זה, על הילד לעמוד בבחינות פסיכו-טכניות. לכן אנו נדרשים לסדר
דבר זה מיד.

אשר למשתלמים בחוץ-לארץ - קיים כאן
דבר מיוחד במינו, כי כל אוניברסיטה בחוץ-לארץ עדיפה על-פני
האוניברסיטה שלנו. יש רצון לצאת את הארץ ויש לרצון רצון זה. אותם
הנערים המופשרים הלווצים ללמוד מקצועות שאינם נלמדים בארץ, יש לתת
להם, ללא כל ספק, את כל הסעד והעזרה הדרושה. האנשים הנומעים
לחוץ-לארץ ניתקים מן השפה העברית - זהו דבר בעל חשיבות רבה, אין
לשכוח את השפה. על-כן יש לבדוק בדיקה קפדנית את כל הכשרות
כי היציאה לחוץ-לארץ אינה רק שאלת דיביזים. האם התכנין בחיפה
אינו מספיק לאותם הנערים הלווצים ללמוד, והאוניברסיטה שלנו בת
25 שנים אינה מספיקה שיש לצדוד לטרחקלם? נדמה לי, כי אין זו
שאלה הנוגעת לשר החינוך או לשר האוצר, אני חושש שיש לקרוא את
התלמידים לאסיפה ולהשפיע עליהם לבל יתפשו לדברים שאין בהם צורך.

ד. נצר:

שר החינוך בתשובתו לאחת השאלות
ענה, כי בחוץ-לארץ נמצאים כ-1000
תלמידים וזה עולה כ-300,000 דולר לשנה. נדמה לי, כי שאלה ממוגדת
זו, יש להקדיש לה דיון מיוחד. במצבנו כיום קשה לנו להרשות הוצאות
כאלה. לכן אין רק לבדוק את האישורים, אלא יש לברר אם יש צורך
בכל כך הרבה אנשים שילמדו בחוץ-לארץ? האם דבר זה מחויב המציאות?

פ. אילנית:

הייתי רוצה לדעת אם בסכומים אלה
כלולות הסטיפנדיות לאמנות? הייתי
רוצה שנקבל ממשרד החינוך דוקא ולא ממשרד האוצר, את רשימת הסכומים
המוצאים בחוץ-לארץ, כי משרד החינוך יודע כיצד מוצאים סכומים אלה.
לדעתי עלינו לשמור על חלוקת ההקצבה הזו, כדי שתהיה לנו יתמונה
מטיימת בקשר לכך. אני מתמוך בזה שאנו נראה את הפרופורציה בין
הסכומים הטוקצבים לכך מטעם משרד החינוך, ומטעם משרד הבטחון.
גם למשרד הבטחון יש מחלקה מיוחדת להשתלמויות בחוץ-לארץ, וזה אותו
הנוער המשתלם. על כן עלינו לדעת כיצד מתחלקים הסכומים, כי בשביל
המדינה זו אותה וולוטה, ואותו נועד. אנו זקוקים לידיעה כוללת
בקשר לכך. ורק לאחר תשובה יותר מפורטת נוכל להכנס לדיון בשאלה
זו.

היו"ר ש. פרסיץ:

אשר לדברים שנשמעו כאן בקשר להשתלמויות
הצעירים והצעירות בחוץ-לארץ - הם

היו"ר ש. פרסיץ:
 עושים זאת משום שהם אינם יכולים להשיג את מבוקשם במוסדות החינוך העליון שלנו בארץ, או כאלה שגמרו את המוסדות שלנו וצריכים לצאת להשתלמות נוספת בחוץ-לארץ או אלה הרוצים ללמוד אותם הסקצועות שאינם נלמדים בארץ. מכל מקום, מה שלא תהיה עמדתנו בענין זה יש לתקן את הדבר שהאנשים יוכלו להשיג את המיסמכים בצורה שתקל על קבלת ואישורים. לכל הדעות, אין אדם זה צריך להיות קרוב לבירוקרטיה שלנו הנותנת את סימנצה גם במשרד החינוך. הייתי רוצה לדעת, אם על-ידי סדורים מתאימים אפשר היה להעביר טמכות של סטודים אחדים למחלקה בין-משרדית מיוחדת שתמצא במשרד החינוך ותוכל לפעול בבת אחת בעניינים שונים. אני מציעה למשרד החינוך שיעשה משהו להקלת המצב, בראש ובראשונה יפרסם את הנוהג בקבלת אישורים אלה, משום שהאנשים אינם יודעים למי לפנות. כתב לי אדם אחד שיושב-ראש ועדת החינוך בכנסת צריכה להמליץ על יציאתו מן הארץ. תארו לכם, מה רב הבזבוז? יש לחשוב על הקטת ועדה משותפת שתחליט על כל הדברים גם יחד.

אשר לבית-ספר "עוטריה" - המציאות מחייבת לבדוק מחדש את ההחלטות. בניה, ששר החינוך, בשעת רחמים הסכים להעמיד לרשות בית-הספר בבית-הכרם את בנין בית-ספר "עוטריה" למען בית-הספר התיכון שבבית-הכרם. הוא עשה זאת מבלי לבדוק את הדבר. עתה הפך בית-הספר "בית-הילד" לבית-ספר עירוני של עיריית ירושלים, הוא קשור עם בית-הספר התיכון או עם בית-המדרש למורים. על היחסים בתוך המוסד אינני רוצה לדבר מבלי לדעת את הפרטים. אולם השאלה שעוררתי כאן באה עקב חוסר מקום מטפיק לבית-הספר. את בית-הספר הפכו לבית-ספר מסיוני, ובית-הספר היטודי אינו יכול להתפתח ולקבל תלמידים, והסידורים החזשים הם כאלה שלמודי המלאכה נלמדים במסדרון מחוסר חדרים, בשעה שמשרדי האוניברסיטה תופשים חדרים גדולים ומנוצלים רק במשך 12 שעות בשבוע. ההרצאות הנערכות במוסד זה אפשר לקיימן בבנייני האוניברסיטה. נמצאת שם ספריה הפתוחה שעות מספר בשבוע, אף היא תופשת כמה חדרים, ותלמידי בית-הספר היטודי צריכים ללמוד אחר-הצהריים. דבר זה דורש רביזיה ומוכרח למצוא את סידורו במשרד החינוך, ואין לצמצם את צעדיו של בית-הספר היטודי. אם הועמד הבנין לצרכי בית-הספר, ברור שהאוניברסיטה צריכה לעבור לבנין אחר, עוד ימצאו בירושלים חדרים מתאימים לעריכת הרצאות במשך 12 שעות בשבוע. ועדת החינוך צריכה לעמוד על כך שרביזיה זו תיעשה.

ד"ר בן-יהודה:
 סנהל משרד החינוך
 אשר לבית-ספר "עוטריה", בהתאם לדברים שנשמעו כאן - ברור לי שכלם יודעים את המצב ואני פטור מלמסור את העובדות. אני רק רוצה להוסיף כמה דברים. בנין בית-הספר לא נמסר לבית-הספר התיכון, אלא למחלקת החינוך של האוניברסיטה. אם יש צורך להרחיב את בית-הספר לדוגמה יש להם הרשות לעשות זאת, ולנו יש הרשות להוציא את בית-הספר התיכון. אולם כאן קרה עוד דבר שצריך לזכור אותו; לאוניברסיטה היה בית-ספר פרטי שטימס לדוגמה ושמו היה "בית-הילד". כאשר היה מוסד זה פרטי, יכול היה להיות מוכר על-ידנו והם יכולים היו לעשות בו כרצונם ולבנות את הילדים כרצונם בהתאם לדרישותיהם. לפני שנתיים הם פנו אלינו בבקשה להעביר את בית-הספר לרשות עיריית ירושלים ולהפכו לבית-ספר רשמי. עשינו את הדבר הזה ועתה שייך בית-ספר זה לעיריית ירושלים. לכן, הוא בראש ובראשונה צריך לסלא את צרכי החינוך בטביעה ולא את צרכי הנסיון של האוניברסיטה. גם לנו יש בית-ספר לדוגמה בתל-אביב והוא קודם כל בית-ספר עממי כמו כל בית-ספר אחר, וכל הגרים בצפון תל-אביב שולחים את ילדיהם לבית-ספר זה. אי-אפשר להנהיג שיטה כזו שבחרת את הילדים המתאימים דוקא לצרכי הנסיון. בית-הספר צריך לטמס את צרכי החינוך בטביעה, ואם הוא טעון הרחבה יש להרחיבו. אם הוא אינו יכול לסלא את צרכי החינוך בטביעה יחזור להיות בית-ספר פרטי.

ד"ר בן-יהודה. מנהל משרד החינוך:

מצדנו לא היתה כל הצעה לשינוי החוקה.

היו"ר ש. פרסיץ:

אחרי יציאת הממשלה המנדטורית את הארץ עברו הבנינים האלה, בהתאם לחוק, לידי הממשלה שלנו. אם בית-הספר צריך להיות בית-ספר עשיר ולמלא, בצורה זו את תפקידו, אין האוניברסיטה יכולה לפגוע בבית-הספר. הייתי רוצה לדעת, אם קיימת איזון שהיא פרוצדורה בסמן בנינים אלה? האם הם ניתנים דנטסרים על-ידי המשרד? כאשר נבנו הבנינים, האם הם נבנים בהתאם לתפקיד שהם צריכים לממש. ההגיון מחייב שיש להסתמס בבנין לאותו תפקיד שהקציבו עבורו ולמלא את הצרכים שהטילו עליו. מה היא הפרוצדורה לגבי בניית בית-ספר זה?

ד"ר בן-יהודה:

מנהל מחלקת החינוך

קיים הסכם בין המחלקה לנכסי המדינה ובין שר החינוך, ולפי הסכם זה קבל המשרד את הבנין והוא ושאי להעבירו למי שהוא רוצה, כלומר המשרד הוא המכריע בענין. הוא משרד בנין זה למחלקת החינוך של האוניברסיטה ולשיכונה הזו, ולבית-הספר לדוגמה. מחלקת החינוך של האוניברסיטה מסרה בית-ספר זה לעירייה ועתה הוא מטפס בבית-ספר יסודי בטקום וממלא את צרכי החינוך בטביבה. כל ילד יכול לבוא ולהרשם בו, בהתאם לחוק. אם בית-הספר יהיה טעון הרחבה יש צורך להרחיבו. בית-הספר הנסיוני אינו צריך להתבסס אך ורק על סלקציה של ילדים, אין אנו יכולים להסתמס לכך שבית-ספר המסין מורגם יקבל לשם נסיונותיו רק את התלמידים הרצויים לו - זה פוגע בזכויות ההורים בטביבה.

אשר לשאלות האחרות שנשאלתי בקשר ליציאת אנשים סטודנטים להשתלמויות, נתתי תשובה מספיקה. על יתרה הפרטים אינני מוכן לענות עתה. אני חושב שלא תהיה התנגדות לפורסם את הרכי הפרוצדורה של משרד החינוך לקבלת רשיונות יציאת לחוץ-לארץ. אשר להקמת ועדה בין-משרדית - אני מוכן להיות שליח, אבל עד כמה שאני יודע את מצב הדברים, אין המשרדים מטהרים למסור סמכויות לוועדות בין-משרדיות.

י. בורין:

אנו עדיין לא קבענו את הגבולות לשאלות שאפשר לשאול אותן בוועדת החינוך. מוטב כך ואני רוצה לשאול שאלה שהיא נראית בעיני כדחופה, ומאחר שאין סייק קובסטיטוציוני לגבולות השאלות, אטאל את השאלה כגון. קבלתי מבתי מרכז הסתדרות המורים המופנה לועד טניף המורים, וכן מוכנס על תנאי עבודתם של המורים בבתי-הספר לנערים עובדים. האם בא-כח משרד החינוך יודע מהי החלוקה בבית-ספר לנערים עובדים? עתה קיים חוק חינוך חובה. אם כי היה זמן שהוא קיים היה רק להלכה. המכתב נותן סיפוס שבא כתוצאה מטטא-ומתן, ולדעתי הוא גורם לתקלות משום שהוא מדבר על שתי דרגות משכורת למורים בבתי-ספר אלה. הייתי רוצה לדעת אם מנהל משרד החינוך יוכל למסור לנו פרטים מקשר לכך.

ע. אסר:

אשר למשתלמים בחוץ-לארץ, אני רוצה להוסיף ולומר, שעוד לפני קום הסדיבה מקובל היה שאנשים יצאו לחוץ-לארץ להשתלמות נוספת. אולם עתה יש לבדוק את הדבר אם הם חזרו לארץ בתום תקופת לימודיהם ואם אין הם מנצלים את יציאתם זו למטרות אחרות.

א. רשיאל-נאור:

הייתי רוצה לדעת מה בקשר להקמת בנינים נוספים לבתי-ספר שונים במקומות שונים. בזמנו הוחלט שייבנו בירושלים ובתל-אביב, ובמקומות אחרים בנינים נוספים למוסדות החינוך, ועליין לא התחילו לבנותם, האם ישנה תקופה סטויסת שבתוך אותה תקופה חייבים לצטת לבניה? נוסף לכך, לפי מה קובעים את זכותו של בית-הספר לגבי קבלת בנין נוסף? מי מחליט על כך, איזה בית-ספר זכאי לקבל בנין נוסף?

א. ציולינג:

מה גורלם, מבחינה תקציבית, של אותם הקורסים המקצועיים לנערים עובדים, שאינם בגדר של בית-ספר מקצועי אלא קורסים מקצועיים, מה דינם מבחינת התקציב? אני רוצה לדעת יצר מבוטח קיומם מבחינה תקציבית, על-ידי המדינה?

אני רוצה לפרוץ את ענין בתי-ספר של ערב, והייתי מבקש לדעת האם נכון אגף החינוך לדאוג לכך שבשנת הלימודים הבאה יתקינו סידורים מתאימים לבתי-ספר לנערים עובדים בשעות הבוקר, באותם המקצועות שסידור זה לא יפריע לנערים העובדים, לדוגמה: שליחים. חשיבות עבודתם של הנערים-השליחים היא בעיקר אחר-הצהרים, כך שהם יכולים ללמוד בטעות הבוקר. ודאי יגידו לי שהבנינים תפסו בשעות הבוקר, לדעתי קודמת זכותם של נערים עובדים ללמוד במסגרת ראשונה ולא בשנייה, כי ערך הלימודים בבוקר לפני העבודה הוא הרבה יותר גדול מערך הלימודים בטעות אחר-הצהרים, אחרי שעות העבודה. אני מסוכנע שאפשר להגשים דבר זה באופן הדרגתי. אשר לטקצועות שאפשר ללמוד בשעות הבוקר - נוכל לבוא לידי הסכם בקשר לכך. אינני מבקש דחיפות במתן תשובה זו. אולם אני שואל אם משרד החינוך מוכן לתת את דעתו על כך ולהחל בשיטה זו כבר בטנה הבאה?

ב. צ. דינבורג:

הסאילתה שאני רוצה להציגה אינה חדשה, וחוזרת לעתים קרובות. נדמה לי, כי ועדת החינוך צריכה היתה לתת את דעתה על כך ולהקים טועצה פדגוגית עליונה שתדון בכל בעיות החינוך שבקודת טבט פדגוגית. ד"ר בן-יהודה יכול להעיד שאני מסריר אותו בטאלה זו, טטום שאני רואה בחוסר טוטד כזה תקלה איוסה.

ע. ז'בוטינסקי:

הייתי רוצה לדעת באיזו טדה טפקח משרד החינוך, על החינוך הגבוה בתכניון ובאונברסיטה ובמוסדות הטחקר שלנו בארץ?

ד"ר בן-יהודה:

אשר לשאלתו של חבר הכנסת גורי - אני חושב כי טאלה זו שייכת לטועצת החינוך. אין אני אומר זאת כדי להסתטט מתשובה. טצב זה מקורו בטעות ואי-הבנה הטבדיל בין מוסדות חינוך לנערים עובדים וביין מוסדות חינוך לנערים עובדים השייכים לרשויות המקומיות. אני כבר מסרתי על כך והדבר יתוקן, כאשר הפכו בתי-הספר לנערים עובדים לבתי-ספר עירוניים בתקלנו בשאלת הטטכורת. עיריית תל-אביב טטלטת לטורים גם בבתי-הספר היטודיים טטכורת יותר גבוהה טזו טאנו טטלטים, וכן הדבר לגבי בתי-ספת לנערים עובדים. הטטדרות הטורים דרשה טטורה הטלחח בבית-ספר לנערים עובדים בערב יקבל חלק 30 מטטכורתו בבוקר עם תוספת יוקר - והכל הטכייטו לכך. אין כלל שתי דרגות טטכורת. אולם עתה באה הטטדרות הטורים ודורשת טגס בבתי-הספר החדשים העובדים לרשותנו צריכים הטורים לקבל אותה טטכורת כמו טמקבלים הטורים בבתי-הספר העירוניים. אטרנו שאין

ד"ר בן-יהודה מנהל משרד החינוך:
 אנו מסכימים לכך, בשם שלא הסכמנו לסידור זה בקשר לתשלום למורים
 העובדים בבתי-ספר יסודיים. אולם עתה אין לנו רשות להוריד מעובר
 את מסכורתו באמצע השנה. ואם נוריד מסכורתם של המורים אין
 הסתדרות המורים מסכימה שנשווה את מסכורת המורים ל העידיה עם
 מסכורת המורים שלנו. אולם אין כל סיבה שלא נשלם את המסכורת הדרושה
 גם בחיפה ובירושלים. אך אני זקוק להחלטה רשמית את המסכורת צריכה
 להיות יותר נבונה מזו שהסתדרות המורים עצמה דורשת. על יסוד דברים
 אלו עמדה לפרוץ שביתה בבתי-הספר לבערים עובדים בתל-אביב. באנו
 בדברים עם הסתדרות המורים והוסכם שבתי-הספר העובדים לעירייה נשארים
 בתי-ספר של העירייה ויקבלו את מסכורתם ה"מסד". עיריית תל-אביב תכניס
 לקופת "מסד" את חלקה היא ואנו נכנס את חלקנו. סידור זה הוא
 זמני, עד אשר יתברר העניין בוועדת המסכורת של המורים.

סוכה שכל בתי-הספר הם עירוניים, אלא
 שחלק מן המורים מקבלים את מסכורתם בקופה ואחרים יקבלו את מסכורתם
 ב"מסד". טוב, כי אין אנו עצמנו יכולים לקבוע את דרגת המסכורת,
 ואין כאן כל הפליה לגבי מוסדות ממלתיים או עירוניים.

נאור - עלי לגררן שנית.
 אשר לשאלותיה של חברת הכנסת רוזיאל-

לשאלתו של חבר הכנסת ציזלינג, עלי
 לציין, כי לא השתנה דבר לגבי תקציב הקורסים המקצועיים. עתה
 אנו מחדשים דבר זה, אם כי בטנה שעברה נשכחו במקצה הקורסים. אולם
 קיים תקציב לקורסים להשתלמות מקצועית.

אשר להצמדת הנערים העובדים דוקא
 לבתי-ספר של ערב - אין לי דעה בעניין זה, ואין זה משנה מדוקא
 הנערים העובדים צריכים ללמוד בערב. יש בתי-ספר שלומדים בהם
 כל שעות היום. אולם באופן עקרוני אין במשרד החינוך דעה המתנגדת
 לכך שהנערים העובדים ילמדו בבוקר. אשר לשאלה אם אפשר יהיה להגשים
 את הדבר - אני מקפץ מאוד אם אפשר יהיה לעשות סידור זה ואם
 אפשר לנקוט בנוסחה זו, כי ישנה דעה האומרת כי יש להקטין את המספרת
 השניה עד כמה שאפשר. אך אין כל סניעה שאנו נעביר את התשלמותו של
 הנער העובד עד כמה שמקצועו מאפשר לו את הדבר, לשעות הבוקר.

א. ציזלינג:
 האם נכון ד"ר בן-יהודה להבטיח
 שיהיה סיפול בעניין זה לקראת השנה
 הבאה?

ד"ר בן-יהודה:
 מנהל משרד החינוך
 אשר לשאלתו של חבר הכנסת ז'בןטינסקי -
 אענה בישיבה הבאה.

הינו"ר ש. פרטיץ:
 בטרם שנחזור לדון בעניין המעברות,
 תרשו לי להביע את חרדתי הרבה
 לאור הסכמת במסירת ההודעה הממשלתית בעניין החינוך במעברות. חברי
 הכנסת הביעו את דרישתם הנמרצת לדון בעניין זה; ועברו כבר קרוב
 לחדשיים מאז מטרה שרת העבודה, הגב' פאירטון את טקירתה על מצב
 המעברות, והודיעה כי על ענין החינוך היא לא תמסור דבר, עד אשר
 שר החינוך יטיים את ביקוריו וימסור את הודעתו בימים הקרובים
 ביותר; והנה עברו מאז שבועות. מדפי העתונים אנו יודעים שמתנהל
 משא-ומתן עם גורמי החינוך במעברות. לכלנו נוגע ענין המעברות,
 וכלנו שומעים על בעיות המסבר. אבל איננו יודעים בדיוק מתי נשמע
 את הסקירה ואיננו יודעים מה בעשה. המעברות כאילו מתקיימות מאליהן,

היו"ר ש. פרטיץ:
 ויש אנשים הבאים ומשתלטים על בנינים שלא כחוק. על-כל-פנים אם להשתמש במלה רכה, הדברים אינם בסדר במעגרות והחינוך אינו מבוזע, אם כי הובטח לנו על-ידי ראש הממשלה שהדברים יתוקנו. מתוך מצב הדברים נובע שיש לשבת ולא לעשות דבר משום שנציגו של שר החינוך אינו יכול למסור לנו פרטים, ואיננו יכולים לקבל החלטות עד אשר תשמע דעתו של שר החינוך. אנו נציגי החינוך הכללי עמדתנו על כך שאין מסורים לנו דבר מכל הנעשה, בה בשעה שבעתהנות מתפרטים פרטים שונים בקשר למעבדות ואין לנו כל הודעה אוטומטית בקשר לכך. אנו שמענו מדברים על חיסול החינוך הכללי במעבדות, והנטיהים והנעטימים" התפסרו ביניהם. לכן אני מציעה שקודם כל נדון במצב החינוך במעבדות ונדרוש מהשר לחסל את הטחבת בענין זה, מבלי להתחשב במשא-ומתן המתקם מאחורי הקלעים. זה אשר עניני החינוך קרובים ללבו ולנפשו אף הוא יסכים להצעת. אני רוצה לשמוע את חוות דעת חברי הועדה בענין זה משום שאם הועדה טוברת שאין מקום לדיון בענין המעבדות נחסל את השאלה, ואם דעתם כדעתי, יש צורך לעשות משהו בנידון זה.

י. גורי:
 שאלתי היא: על מה תדון הועדה היום?
 תחילה חשבתי שלא נסתיים הדיון בישיבה הקודמת ועקב הטיורים שנעשו על-ידי חברי הועדה יש לסכם את הדיון הזה. אולם לפי הצעתה של חברת הכנסת פרטיץ, אישי רואה את הקשר בין השאלה העומדת על סדר-יומה של הועדה לבין הצעת. מתוך הצעתה של חברת הכנסת פרטיץ אני מבין שלפנינו נושא נבדל. אם חברת הכנסת פרטיץ רוצה אנג הטיכום על המעבדות לעבור לדון בהודעת שר החינוך בכנסת, תעבור נקודת המוקד לענין אחר והשאלה תדחה לקרן שוית. אולם, מכיון שעל-סדר-יומה של הועדה עומד נושא מסויים ואין

לתכוע משר החינוך שיחיש את הדיון, ואין כל צורך בוועדת החינוך תתערב בענינים אלה. כל היושבים כאן הם חברי כנסת ויכולים לעורר את השאלה בכנסת אם זה רצונם. לכן אני מציע שנמשיך בדיון על החינוך במעבדות ואין לנו צורך לקיים דיון מקביל לדיון בכנסת.

היו"ר ש. פרטיץ:
 נדמה לי, שהצעת חבר הכנסת גורי מקורה בטעות, כי אנו קבענו את הטיור במעבדות לא מתוך סקרנות ולא מתוך רצון להנות את חברי הועדה בנסיעה, אלא כל הדבר טוודר עקב הרצון ללמוד ולדעת את מצב החינוך במעבדות, ולקבל רשמים מסויים. נדמה לי כי הצעתי, כפי שהצעתי אותה היום כאן, היא במסגרת עבודתנו ויש למצוא לה ביטוי. חברי הועדה ודאי רוצים למסור את הרשמים שלהם ולהחליף דעות, כדי לקבל החלטה מסוימת בשאלה זו. לכן אינני חושבת שצריך להבדיל בין שתי שאלות אלה.

י. גורי:
 אני מציעה, כי נשאל את חברי הועדה אם הם רוצים לקיים דיון מקביל ערב הדיון בכנסת, ואם חברי הועדה יסכימו לכך, אזי אני אציע שמשרד החינוך יפתח את הדיון בנושא זה. אינני חושב שהדיון יהיה פורה ומועילין אם הוא יהיה רק על יסוד רשמים של חברי הועדה.

ד. נצר:
 בעקבות דבריו של חבר הכנסת גורי, אני רוצה להציע הצעה נוספת, כי מאחר ששאלה זו עומדת על סדר-היום של הכנסת, והיתה הודעה מנשיאות הכנסת שאם לא יספיקו השבוע להגיע לדיון זה יתקיים הדיון בשבוע הבא. לכן אני מציעה לא לדון בנושא זה.

א. אלטליח:

על סדר-יומה של הועדה עומד ענין בית-היתומים דיטקין. הייתי מציע, כי נעבור לדון בשאלה זו. כאן השתטשו בטלה "סחבת", אולם יש לקוות, כי גם לזה יבוא הקץ. יתכן ושר החינוך טרם גמר את המשא-ומתן שלו. לכן, אני חושב, כי טוב היינו עושים, לו היינו דוחים את הדיון עד לטעינת הודעתו של שר החינוך, ונעבור לדון בשאלת בית-היתומים דיטקין.

היו"ר - ש. פרסיץ:

סטענו סדר. בן-יהודה, כי הוא אינו יכול, ואינו רשאי, למסור אינפורמציה עד אשר ימסור השר את הודעתו. על-כן איננו יכולים להצביע את הצעתו של חיר הכנסת גורי.

פ. אילנית:

אני חושבת, כי עלינו לבקש את שר החינוך למסור את הודעתו במהירות האפשרית, אנו בתור ועדת החינוך של הכנסת, יודעים שישנם עשרות ילדים שאינם מבקרים בבתי-הספר, וידוע לנו על מחסור בדברים אלמנטריים, וישנן בעיות שאינן קטורות כלל במשא-ומתן המתנהל עתה. הצרכים האלה הם בעלי חשיבות מסדרגה ראשונה. הרושם שלי הוא, כי לא יתקיים עתה הדיכוח החינוכי, כי אני רואה לקראת מה אנו הולכים. לכן יש לבקש את השר שהוא יסיים את ביקוריו במעברות ויביא את הדין-וחשבון שלו, מטום שהדברים אינם סובלים דיחוי ופוגעים בילדים רבים.

א. רוזיאל-נאור:

אני חושבת שיש לפנות אל שר החינוך ולומר לו שיביא את הדברים לידי גמר, נניח, תוך כדי שבוע ימים, אם אפשר שיביא את הדבר לכנסת ואם לאו, הוא יכול לפתוח את הדיון בוועדה; כדי שאנו נוכל לדון על הצד החינוכי בהתאם למה שראו עינינו במעברות.

י. גורי:

אני מבקש להוריד את ההצעה האומרת שבבקש את שר החינוך שיחיש את מסירת הודעתו. הכנסת היא מוסד סוברני, ואין זה מסמכותנו לתבוע ממשרד החינוך, או משר החינוך שיפתח את הדיון בשאלה זו, כי בזה אנו בכנסים לתחום שאינו נמצא במסכותנו. לכן אני מבקש את יושבת-ראש ועדת החינוך לסקול את הדבר היטב בטרם תעשה איזה שהם צעדים.

היו"ר - ש. פרסיץ:

לפני ישנן שתי הצעות: (א) לדרוש משר החינוך, בשם הועדה, לגמור את הסחבת בשאלה זו, שחברי הכנסת דרשו לדון בה מעל במת הכנסת וגם פה בוועדה. (ב) הצעתה של חברת הכנסת בצד האומרת, כי אין לדרוש מהשר דבר, עד אשר ימסור את הודעתו. איגני רואה הגיון בהצעה שניה זו, מטעם פשוט מאד, מטום שהשאלה הועלתה על סדר-היום של הכנסת ונדחית מדי פעם בפעם. לכן אנו דורשים לקיים את הדיון בשאלה זו. ההצעה האומרת, כי נדון בשאלת המעברות עקב הסחבת שנהג בה משרד החינוך, הרי אי-אפשר לדון בכך מטום שמשרד החינוך אינו מוכן לפתוח את הדיון בשאלה זו.

אשר להצעה שנדרוש משר החינוך

למסור את הודעתו בכנסת, אומר חבר הכנסת גורי, כי איננו יכולים לעשות זאת, מטום שאין חבר כנסת יכול לדרוש מהשר למסור את הודעתו. אני איגני מבינה מדוע איננו יכולים לדרוש זאת מהשר, כי אם יצדה יכולה להציע חוק, מדוע היא אינה רשאית להציע הצעה זו. זה אשר אינו חושב כך יוכל לפנות לוועדת הפירושים ולטאול את פיה.

ד. נצר:

הצעתי היא: לאור העובדה שתמסר הודעה בכנסת בקשר לשאלות החינוך במעברות, אני מציעה להטיר את הדיון היום מסדר-יומה של הועדה.

א. רוזנאל-נאור:

אשר לדבריה של חברת הכנסת נצר, שיתכן ועוד השבוע יקיימו את הדיון בשאלה זו בכנסת, ואם לא יגיעו השבוע לדיון זה, הרי ודאי יקיימו אותו בשבוע הבא - עלי לצייין, כי בוועדת הכנסת הודיע יו"ר הכנסת, כי הוא אינו יודע אימתי יגיעו לדיון בשאלה זו.

פ. אילנית:

הצעתו היא: כי מאחר שחברי ועדת החינוך בקרו במעברות, ושמעו על כך רבות, מבקשים חברי הוועדה מסר החינוך שיפתח את הדיון בכנסת, או בוועדה.

מ ח ל י ט י ט:

א. כי אין לדרוש מסר החינוך לפתוח מיד בדיון בשאלת החינוך במעברות, ויש להוריד את הסעיף הזה מסדר-יומה של הוועדה עד לאחר הדיון בכנסת.

ב. כי אין לקבל את הצעתה של חבר הכנסת אילנית שיש לבקש את סר החינוך לפתוח מיד בדיון בשאלת החינוך במעברות בוועדה או בכנסת.

היו"ר - ד. פרסיץ:

מאחר ששת ההצעות האלו נפלו, נחזור לדון בענין המעברות ונשמע את רשמי חברי הוועדה מהביקור במעברות.

ג. צ. דינבורג:

השתתפתי בסיוור שכל חברי הוועדה השתתפו בו, והיינו במחנה-ישראל, בבית-ליד ובראש-העין. נכנסתי לכתות אחדות בטעת השיעור ושוחחתי עם הילדים. ראינו כאן את המורים ואת הסביבה. אולם בעיקר התרשמתי מנכונותם של הילדים ומהמסוקתם ללימודים. הילדים למדו בזמן קצר את השפה, עד כדי כך שיכולתי לשוחח אתם, ואז רק ראיתי שלפנינו שדה ברוך, כי בזמן כה מועט, הצליחו להשיג הישגים כה יפים. אולם, אני רוצה לציין, כי יש צורך שיהיה בכל בית-ספר מנהל בעל שיעור קומה, ויש צורך לחפש כוחות אלו. התבוננתי וראיתי שיש גם מורים מקומיים טובים למדי, אך אם המנהל הוא טוב, יש בזה משום ברכה לעבודה, כי לפי שעה אין יד מנהלת. לכך צריכה מחלקת החינוך לדאוג, ולהעמיד בכל מקום מנהל פדגוגי מנוסה שישא בכל האחריות, ועל-ידי-כך יגדלו ההישגים עשרת מונים. המורים הבאים ללמד במחנות העולים, כאילו מגששים באפילה.

אשר לענין המלחמות בין הזרמים ולהסתגלותו של המנהל-האחראי לזאת - כאשר באנו לראש-העין וראינו את המורה התימני ששלחל בגרובו והתלמידים ענו אחריו, האם לזאת יקרא חינוך דתי? בניגון זה יש מן המסורת, והילדים יודעים את התפילה בעל-פה, אך עלי לציין, כי האיש- המורה הזה עשה עלי רושם משונה, כי הוא הלהיב את הילדים באותם האמצעים שהחטידים היו משתמשים בהם. אמנם, ראיתי גם ילדים שיסבו בלי פיאות, אמרו לי, כי היתה הסתה מטוימת, כדי שהילדים יורידו את הפיאות. לשאלתי, מי הסית אותם, ענו לי, כי האחות אמרה להם להסיר את הפיאות. אותו מנהל שאמר לי זאת, כנראה חשב שאני מאנשי "המזרחי". כאשר שאלתי אותו: מדוע זה לא עלה על דעתך שאתה מנהל בית-הספר הולך בלי פיאות ודבר זה עלול להשפיע גם על הילדים? הוא ענה לי, כי הילדים בקשו את האחות להסיר להם את הפיאות; יצא איפוא, שהמורה שקר פעמיים על-מנת לשאת חן וחסד בעיני.

בחנתי את הילדים במשנה והתפלאתי על הידיעות המרובות שרכשו הילדים. היו אמנם ילדים שידעו את הלשון העברית מתוך קריאה בתורה ומהתפילות, ועל-כן רכשו בקלות יתרה את ידיעותיהם, אולם אם נדע לנצל ידיעות אלו, נוכל לעשות גדולות.

ב. צ. דינבורג

נוסף לכך יש להקפיד על הנקודות, דגם לשם הקפדה זו, יש צורך באורים בעלי סיעור קומה, יש להקפיד על הצורה החיצונית, על הסדר והנקיטת ובעיקר יש לשים לב לכך בבית-הספר הדתי.

המסקנה היא - יש צורך בפיקוח רב,

כי לא מספיק שיש זרם דתי, אלא יש דברים תרבותיים אלמנטריים שיש לשים לב אליהם. משרד החינוך צריך לשלוח מפקחים דתיים בעלי עינים פקוחות וסדראו לא רק אם יש לנערים פיאזות, אלא סיקפידו גם על הניקיון. יש לשים לב לצורת לימודי הדת, מסוג שאין לערוך את תפילת שחרית בסעה 14.00, ויש ללמד את לימודי הדת בשיטות החדשות יותר, ולא בשיטות שהיו נהוגות לפני 50 שנה. יש לשים לב לכך שהנערים לא יקראו את "קריאת סמע" בערבית.

אולם עם כל החטרונות - הרי מגיע

שנאמר למשרד החינוך: "ישר כוח". אני מציע שנערוך ביקורים נוספים, כי יש בזה כדי לעודד את עובדי המחנות ואת מוסבי המחנות.

היו"ר - ס. פרסיץ:

יש להציע שחברי הועדה יבקרו גם בשיכונג העולים ובערים הנטושות ובעיקר במקומות המרוקקים יותר כמו: באר-שבוע ומגדל-גד.

הייתי חפצה שבטכס את הויכוח

בהתאם לרשמים שנתקבלו אצל חברי הועדה לאחר הסיורים, נשמעו הדרישות הבאות: א) להיטיב את החומר האנושי של ההולאה, ולסוף מורים אחראיים יותר בעבודת ההוראה במעברות, אם על-ידי גיוסן או על-ידי אמצעים מטרדיים אחרים.

ב) להקפיד על מכשירי הלימוד, על

הספקת ספרי לימוד, וכן ציוד וריהוט נוספים עבור המעברות; אם כי חל שינוי לטובה, אבל לא במידה מספיקה. כן יש להרים את מצב הריהוט בערים הנטושות, כי שם המצב מסווע.

ג) אותם עטרות הילדים שאינם לומדים,

יש להכניס אותם למסגרת בית-הספר ולפתוח עבורם כתות נוספות.

ד) להשתדל בכל מחיר ולמצוא מקומות

מגורים בטכיל המורים והגבנות הטלמדים במעברות ובמחנות, כדי שיסתפו את חייהם בחיי העולים החדשים.

ה. כגון:

אצלי נתקבל הרושם שיש להגביר את

הפיקוח מטעם משרד החינוך. אשר לאמצעי התחבורה - אפשר למצוא הסדר מתאים בקשר לכך, ואין לקבל את הטענה שהמורים אינם רוצים במקומות מרוחקים יותר.

היו"ר - ס. פרסיץ:

אני רוצה להמשיך: ה) יש לספר את התנאים הרפואיים ולהגביר את הפיקוח

הסניטרי במעברות.

ו. אסוף:

אינני חולק על אף אחת מהצעות הסיכום

האלה. אולם, יש גם לשלול בסיכום זה סעיף נוסף: ו) יש להביע את הערכתנו החיובית לכל המפעל העצום, ולציין את ההתקדמות הרבה שנעשתה במחנות האלה עד כה.

ז. בן-יהודה:

הסיור במעברות, והויכוח פה, בוועדה,

היו אחד הדברים החשובים שעשתה הועדה, מטוב שלדברים אלה יהיה

המסך. חלק מן הדברים מסדתי כבר למר רמז, וללא כל ספק ימצאו הדברים הד מתאים. בשתדל לתקן דברים רבים כגון: פיקוח נוסף

ד. בן-יהודה:
מנהל משרד החינוך

מטוט שעד כה היה הפיקוח קטן מאוד, כי הוא תמיד נתקל בקשיים פוליטיים, כל המפקחים שלנו הם זרמיים, ונטאלת האלגה אם להפעיל את המפקחים הזרמיים בבתי-ספר שאינם זרמיים.

אשר לדבריו של חבר הכנסת דינבורג - אני מצטרף לדעתו, אולם מנין נקח את האנשים הפדגוגים? עלי לציין, שלא היה מקרה שבגלל חוסר תחבורה לא יצאו סורים ללמד בארץ שהיא מעברה. אולם אם נקח את האנשים הפדגוגים מן הישוב הקיים מיד יהיה בליכר הדבר הזה. אנו מקבלים להוראה מכל הבא ליד ולכן יורדת כל הרמה; אני כבר דברתי על כך. אני יודע שקשה למצוא אנשים שימסרו לענין הסעברות מבחינה פדגוגית - הדבר קטור בקשיים עצומים, מטוט שהפדגוג הטוב הוא אדם בא בימים, ואיננו יכול ללכת למחנה, ואם הוא הולך למחנה, אזי זה עולה לנו פס 8 כאשר עולה לנו מורה אחר. הדרך טבה אנו הולכים היא: לקחת אטנם את כל האנשים הרוצים ללכת ללמד במעברות, אולם לתת להם הסתלמויות גוטפות - אין לנו ברירה; מכל מקום ברור שזוהי הדרך להרמת המצב הפדגוגי של מורה אחד או שני יורים בכל מעברה.

אשר לדיחות - פה אני מבקש את עזרת חברי ועדה החינוך, כי לקראת התקציב הבא אנו מציעים סכומים שיעלו פי כמה וכמה על הסכומים שהבאנו בשנה שעברה, בסכומים אלה אנו כוללים את כל הציווד. הסכומים הם עצומים, עד כדי כך שאני עצמי פוחד להביאם, זה מצטרף לחשבון של 300,000 ל"י ולמעלה מזה; וזה על יסוד של 2 ל"י לילד לנה. אנו נהיה זקוקים לעזרת חברי ועדת החינוך, כי כל יד מוחקת תשתדל למחוק סכומים אלה, מטוט שהדבר למעלה מכווננו. אנו נתקלים בקשיים מטוט שאיננו מקבלים את העץ הדרוש לטת הכנת התלמידים, עד כה היינו ניזונים מהרכוש שהשאירו הערבים. כן היינו ניזונים מהספרים היטבים שהיו בארץ. אולם אנו מתקרבים לתקופה שלא יהיה לנו ספר ומחברת, ועתה צריך לקנות הכל במזומנים. אנו נתקל בודאי בקשיים רבים בהטגת הסרי הגלט, ומטוט כך יהיה לנו קשה לטפל את בית-הספר.

אשר לסיכום שנעשה כאן - הייתי מציע שיוטבת-ראש הועדה תטכת בכתב את הדבר בטם הועדה ותעביר מכתב זה אלינו, כי הפרטיכלים - דרכם שאיט אינו קורא בהם. במכתב זה תהיינה המסקנות טטכמתם עקב הביקור במעברות. אני מניח, שלמכתב זה יהיו מהלכים.

י. גורני:
הייתי מבקש שכאשר יוטבת-ראש תנסח את מכתב-הסיכום, תראה זאת לנו.

היו"ר-ט. פרטיץ:
נדמה לי, כי מתוך עבודתנו, שיכולתם להטיק, כי לא אעשה דבר בטמכם, בטדם שאודיע לכם על כך. על-כן ברור שלא אטלח את המכתב בטדם שטראה זאת לחברי הועדה.

י. גורני:
על-כן אני מציע, כי כאשר יוגש לנו הסיכום בשיבה הבאה, נוכל להחליט עליו.

היו"ר - ט. פרטיץ:
בדעתי להעלות על סדר-יומה של הועדה שורת הרצאות בעניינים ועדיין לא נתן לנו להכיר את טטחי פעולתם. כן בקטתי את משרד הטעד, להמציא לנו את רטימת הטדציט בטטחים הנוגעים לנו כגון: ילדים עבריינים ועוד, ועדיין לא טטעתי מהם דבר.

ד. בן-יהודה:
מנהל משרד החינוך
נועצתי עם טר החינוך בקטר לטדציט הטוניט שירצו בפני הועדה. על לטכת הנוער אני מוכן להרצות בפני הועדה.

ד"ר בן-יהודה
מנהל משרד החינוך

על החינוך החקלאי והסקאוועי - ירצה מר גזית. על החינוך לילדים
דפיסקטיבים - ירצה גב. ברט. הקניית הלסון בקרב העולים החדשים -
ירצה מר שמואל זבניאלי.

פ. אילנית:

בזמנו הצעתי שבבקר במוסדות חינוך
טובים נידוּסלים. עתה, מאחר שלא
נתקיים עדיין הדיון בשאלת בית-היתומים דיסקין, הייתי מציעה
שבבקר במוסד זה בטרם נפתח בדיון על הנושא הזה. אני מתנגדת
לכך שתבוא הודעה מוקדמת על הביקור מפני שהם יתכוננו לביקור -
וזאת אינני רוצה.

י. גורי:

לפני כמה שבועות הועלתה השאלה שנדון
בסידרי עבודת הועדה, והכל הסכימו
לכך. אני מחטיב מאד דיון זה, והייתי מציע להקדים אותו לכל
דיון אחר. אני רוצה שנושא זה נדחק ואין דנים בו. סידרי עבודת
הועדה - זה ענין הקובע את תחומי הסמכויות של ועדת החינוך
ושל מועצת החינוך. כן למדתי משהו מנסיוני על סידרי שאלת
הסאילות. לכן אני מחטיב מאד את הדיון בנו"ז, ועל-אודי-כך
תהיה עבודת הועדה יותר פוריה. ואם הכל הו"ו ימו לכך אינני רוצה
כל סיבה לדחות את הדיון בשאלה זו, ואני מציע להקדים דיון זה
לכל דיון אחר.

היו"ר - ש. פרסיץ:

אנו נבקש את חבר הכנסת גורן לנסח
בכתב את הצעותיו, שנוכל לדון עליהן
בצוותא. אני לא העמדתי נושא זה לדיון, מטום שהיה לי רושם
שהשר רוצה לפתוח את הדיבור בנושא זה.

ד"ר בן-יהודה:

מנהל משרד החינוך
אני בכל זאת הייתי מציע, כי בטרם
נערוך את הביקור במוסד דיסקין,
ניטל את חוות דעתם של האנשים
המטפלים בכך, כדי שאנשי המוסד לא יראו בביקור זה מעין חקירה.
כן הייתי מציע שלא נבקר כולם יחד, אלא נעשה זאת בקבוצות קטנות.

היו"ר - ש. פרסיץ:

כיון שד"ר בן-יהודה מיעץ לנו לחכות
עד אשר הוא יכרך את המצב, אל נלחץ
עליו, ונניחם ב' נקבל את תוצאתו, ואז נוכל להחליט על מועד
הביקור ונערוך אותו בקבוצות קטנות של 4 אנשים בלבד.

היטיבה ננעלה בטעה 14.50.